

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

У статті охарактеризовано та розглянуто діяльність основних ВНЗ Європи, в яких здійснюється підготовка майбутніх учителів фізичної культури. Визначено основні дисципліни, які вивчають студенти за кордоном. Наведено терміни навчання в бакалавраті та магістратурі.

Ключові слова: бакалавр, магістр, професійна підготовка, майбутні вчителі фізичної культури.

Кожна нація зосереджує зусилля на високоякісній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, тому що можливість набуття професійного досвіду при навчанні дає студентам змогу продемонструвати свої досягнення випускника як стандарту вчителя. При аналізі та уточненні змісту навчальних планів підготовки майбутніх учителів фізичної культури у країнах Європи співвідношення спеціальних, суспільних і гуманітарних дисциплін між собою складено з погляду гуманізації школи, диференціації й індивідуалізації в навчанні та вихованні. Майбутні вчителі фізичної культури за кордоном мають змогу працювати в фітнес-індустрії та спортивному тренуванні.

Мета статті – проаналізувати досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у країнах Європи.

В університеті Східного Страузбургу у Франції (East Stroudsburg University) здійснюють підготовку магістрів освіти за спеціалізацією в галузі фізичної культури та здоров'я (Bachelor of Science in Physical Education and Health Education) для забезпечення й здобуття майбутніми вчителями фізичної культури науково обґрунтованих знань і навичок для підвищення їхньої здатності навчати та внеску в професію шляхом розробки навчальних програм, презентації, публікації, досліджень і наставництва [5].

Університет Східного Страузбургу було визнано лідером у галузі підготовки майбутніх учителів фізичної культури та здоров'я для викладання в державних школах [5].

Нідерланди. Міністерство освіти забезпечує правила єдиної структури вищої освіти в Нідерландах. Так, у Католицькому університеті Левена (Katholieke Universiteit Leuven) існує багато доступних навчальних програм, серед яких є програма бакалавра в галузі фізичної культури та кінезіології. Ця програма включає 180 кредитів ECTS і викладається нідерландською мовою. Для здобуття ступеня магістра потрібно вивчати початкові магістерські програми, які складаються з 60 або 120 кредитів ECTS [6].

У Великобританії підготовку майбутніх учителів фізичної культури здійснюють такі ВНЗ: Лондонський університет Метрополітен (London Metropolitan University), університет Манчестер Метрополітен (Manchester Metropolitan University), Шеффілдський університет (Sheffield Hallam University), Коледж Плімута Святого Марка та Святого Джона (University College Plymouth St Mark & St John), університет Вулвергемптон (University of Wolverhampton).

Так, у Лондонському університеті Метрополітен здійснюється підготовка бакалаврів спорту, науки та фізичного виховання (Sports Science & Physical Education). Цей курс ідеальний для студентів, які бажають стати вчителями фізичної культури. Він дає можливість вивчати дисципліни та науки, основи викладання фізичної культури. Курс структурований таким чином, щоб забезпечити широкі міждисциплінарні дослідження. Студенти мають руховий досвід, який включає практичні елементи. У Лондонському університеті Метрополітен налагоджений зв'язок із місцевими школами, який дає всім студентам можливість здобувати досвід освіти з урахуванням розміщення в рамках свого курсу [7].

Університет Манчестер Метрополітен пропонує студентам отримати ступінь бакалавра (з відзнакою), фізичного виховання і спортивної педагогіки (BA (Hons) Physical Education and Sport Pedagogy) за програмою, яка була розроблена, щоб дати студентам змогу розвинути знання, навички та досвід, необхідні для кар'єри в галузі фізичного виховання і в навчанні спорту. Програма визначається філософією високої якості фізичного виховання, що стимулює студентів брати на себе відповідальність за власне навчання та продуктивність рішень [8].

Шеффілдський університет пропонує отримати майбутнім учителям ступінь бакалавра фізичної культури та дитячо-юнацького спорту (BSc (Honours) Physical Education and Youth Sport). Випускники можуть досягти повного статусу вчителя, навчаючись на четвертому році після закінчення курсу, щоб отримати сертифікат аспірантури (PGCE). Також пропонується для продовження навчання отримати ступінь магістра головного в управлінні фізичної культури в дитячо-юнацькому спорті (MSc Leading and Managing Physical Education and Youth Sport). Швидке зростання інтересу до фізичного виховання та дитячо-юнацького спорту в школах вимагає високомотивованих професіоналів, яким потрібні навички в галузі керівництва. Національні програми, такі як “Фізична активність молоді, здоров'я та позитивного розвитку”, наявні в фізичній культурі та юнацькому спорті в основі багатьох ініціатив уряду. Цей курс є складним, далекосяжним і безпосередньо стосується таких професій, як: вчителі фізичної культури, менеджери з розвитку партнерства, спортивна школа координаторів, товариство спортивних тренерів [10].

Університет Коледжу Плімута Святого Марка та Святого Джона дає можливість навчатися й отримати ступінь “бакалавр” із коучингу та фізичного виховання (BA (Hons) Coach and Physical Education) протягом трьох років для засвоєння принципів викладання фізичного виховання. Цей навчальний заклад також пропонує прискорену програму (два роки) для бакалаврів (з відзнакою) фізичної культури та додатково навчатися ще один рік за вторинною фізичною культурою (PGCE Secondary Physical Education), щоб згодом здобути кваліфікацію вчителя (qualified teacher status (QTS)). Таким чином, це є альтернативним курсом для студентів. У заключній фазі підготовки до вчительської професії студенти проводять час у партнерських школах протягом тривалого часу. Майбутні вчителі фізичної культури випробовують широку програму, яка містить як практичні, так і теоретичні установки [12].

Більшість британських шкіл вимагає від своїх учителів відповідної кваліфікації для викладання в школах. Пріоритет віддають кандидатам з кваліфікованим статусом учителя фізичної культури (Qualified Teacher Status (QTS)). Вища програма вчителя (The Graduate Teacher Programme (GTP)) – це навчальна програма, за допомогою якої можна навчатися за місцем роботи, що дає випускникам змогу кваліфікуватися як вчителям тоді, коли вони працюють. Таким чином, випускники отримують заробітну плату, навчаються й отримують статус вчителя (QTS) [12].

В університеті Вулвергемптон у Школі спорту, виконавського мистецтва та відпочинку здійснюється підготовка бакалаврів (з відзнакою) фізичної культури для озброєння студентів практичними навичкам, необхідними для кар'єри у сфері фізичної культури й освіти. Навчання здійснюється протягом трьох років за денною формою. Випускник цього курсу може приступати до роботи вчителя фізичної культури. Цей курс також забезпечує основу для кар'єри у сфері освіти й інших секторів, таких як спортивні тренування та робота, пов'язана з молоддю [15].

Випускник цієї програми буде вміти: використовувати передові технології та системи з метою сприяння ефективному викладанню фізичної культури; демонструвати необхідні практичні компетенції; аналізувати і застосовувати знання про політичні, історичні й актуальні питання у сфері освіти та спорту в школах; застосовувати знання про те, як діти розвиваються і вчать, надавати допомогу в плануванні та викладанні фізичної культури; використовувати знання викладання в поєднанні з комплексом навичок і цінностей, які будуть сприяти кар'єрній перспективі [15].

Чехія. Карлов університет в Празі (Charles University in Prague) має 17 факультетів, які створені на базі знаменитого університету Чарльза. Факультет фізичного виховання та спорту (далі – університет фізичного виховання і спорту) розвиває соціальні науки, біомедичні, освітні та галузеві дисципліни. У сфері освіти факультет спрямований на підготовку майбутніх викладачів середньої школи й університету, тренерів, фізіотерапевтів, керівників, менеджерів та інших фахівців у галузі фізичної та санітарної освіти, рекреаційної діяльності та професійного спорту для конкретного освітнього середовища на різних рівнях державного управління та державного і приватного секторів. Науково-дослідна діяльність факультету досліджень спрямована на фізіологічні, психологічні та соціальні аспекти людської фізичної діяльності, подальші наукові дослідження умов, наслідків навчання, професійної підготовки, охорони здоров'я та відновлення процесу в конкретних фізіотерапевтичних освітніх середовищах і при різних групах населення [4].

В університеті Палацького в Оломоуці (Univerzita Palackého v Olomouci) на факультеті фізичної культури для студентів є освітні програми, які повністю сумісні з Європейською системою переведення кредитів (ECTS) і створює умови для семестрового навчання за кордоном. Факультет був заснований у 1991 р. З моменту заснування він проводить активну наукову роботу в галузях фізичного, психічного та соціального здоров'я людини. Саме тоді факультет почав налагоджувати відносини із зарубіжними

освітніми організаціями. Розвиток міжнародного співробітництва та наукових контактів значно підвищує якість дослідної роботи педагогів [14].

В університеті Палацького в Оломоуці здобуття ступеня бакалавра зі стандартною тривалістю навчання становить шість семестрів (три роки). Випускникам програми ступеня бакалавра видається документ про освіту та їх академічну ступінь “Бакалавр” (Bc) за такими напрямками: фізична культура і спорт, прикладна фізична культура; охорона населення; фізична культура + додаткова спеціальність (із запропонованих на вибір) [14].

Навчання в магістратурі в цьому університеті триває чотири семестри (два роки) на факультеті фізичної культури за такими програмами: фізична культура і спорт; прикладна фізична культура. Дослідження завершують захист дисертації магістра та складання державного іспиту в своїй галузі. Випускники магістерської програми отримують сертифікат згідно з їх ученим званням “Магістр” (MA) [14].

Румунія. У Національній академії фізичного виховання та спорту (National Academy of Physical Education and Sports (ANEFS)) в Бухаресті на факультеті фізичного виховання і спорту здійснюється підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту (bachelors in physical education and sports) протягом чотирьох років на денній формі навчання та п’яти років за заочною формою. Диплом магістра за спеціальністю фізичне виховання (physical education) студент може отримати навчаючись протягом одного року за денною та 1,5 року за заочною формою навчання. Основні дисципліни, які викладаються в Національній академії фізичного виховання та спорту, такі: історія фізичної культури та спорту (History of Physical Education and Sports), теорія рухової діяльності (Theory of Motor Activities), психологія фізичної культури і спорту (Psychology of Physical Education and Sports), філософія фізичної культури і спорту (Philosophy of Physical Education and Sports), анатомія і біомеханіка (Anatomy and Biomechanics), біохімія спорту (Sports Biochemistry), ритмічна і спортивна гімнастика (Rhythmical and Sports Gymnastics), іноземна мова (Foreign Languages), плавання (Swimming), лижі (Skiing), легка атлетика (Track and Field), ігри: футбол, гандбол, волейбол, баскетбол (Games: Football, Handball, Volley-ball, Basketball), стрільба (Target Shooting), фехтування (Fencing), теорія фізичної культури та спорту (Theory of Physical Education and Sports), фізіології (Physiology), навчальна практика (Profound Practice of a Speciality Discipline). Також можливо отримати докторську ступінь в галузі фізичного виховання і спорту (Doctorate in Physical Education and Sports) протягом чотирьох років [9].

В університеті “Дівчата-Бойя” в Клуж-Напока (“Babes-Bolyai” University of Cluj-Napoca) здійснюється підготовка бакалаврів фізичного виховання та спортивного виховання (Bachelors in Physical and Sports Education) протягом трьох років за денною формою навчання [3].

В університеті Західного Тимізоара в Румунії (Universitatea de Vest din Timisoara) на факультеті фізичного виховання та спорту здійснюється підготовка майбутніх учителів фізичної культури. Університет пропонує широкий вибір майбутніх професій, таких як: тренери, викладачі шкіл та університетів, кінезіотерапевти. Тривалість підготовки становить три роки. Про-

фесійна підготовка здійснюється за академічними програмами: фізичне виховання та спорт і кінезіотерапія та спеціальні рухові навички. Ступінь магістра можна отримати за такими напрямками: фізичне виховання та спорт, фітнес і здоров'я, діяльність з управління та організації фізичного виховання і спорту. Викладання на факультеті відбувається за європейською кредитно-трансферною системою, студенти складають додатковий психолого-педагогічний модуль. Факультет фізичного виховання і спорту як основні цілі освіти пропонує: поліпшення професійної підготовки і висококваліфікованих людських ресурсів шляхом заохочення освітніх інновацій і його зв'язок із чинними нормами за пріоритетними напрямками в Європі; просування сучасних знань і методичних посібників у галузі фізичного виховання, спорту, кінезіології, фізичної культури в цілому; участь у галузі фізичної культури, утвердження й розвиток сучасних цінностей суспільства [11].

Греція. Афіський університет є найбільшим державним ВНЗ як у Греції, так і серед найбільших університетів у Європі. Як і всі інші грецькі університети, це самоврядна юридична особа публічного права, і всі основні питання політики вирішуються Міністерством національної освіти та релігії. Університет нараховує близько 80 000 студентів і аспірантів, більше ніж 2000 членів професорсько-викладацького складу і близько 1300 адміністративних і секретарських співробітників та спеціалізований персонал. Факультети і відповідні відомства, що функціонують у восьми великих академічних підрозділах, а також ряд незалежних факультетів пропонують широкий спектр курсів бакалаврату, що еквівалентно диплому ступеня бакалавра мистецтв і наук (від грец. *Ptychio*), після не менше ніж чотирьох років навчання. Існує п'ять факультетів Афіського університету, які через історичні та практичні причини не входять до складу будь-якої зі шкіл і називають незалежними (Independent). Це факультети: фізичного виховання і спортивної науки, дошкільної освіти, початкової освіти, зв'язку і масових комунікацій, дослідження історії та науки факультету. Факультет фізичного виховання і спортивної науки є піклувальником олімпійської традиції дослідження, вогнища та спортивної освіти [2].

Албанія. Академія спорту та фізичного виховання (Academy of Sports and Physical Training) у Тирані є єдиним вишом, який здійснює підготовку вчителів фізичного виховання і спорту. Також університет реалізує повну наукову підготовку фахівців фізичної культури і спорту та здійснює підготовку магістрів і докторів наук [1].

Висновки. Здійснений аналіз професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури показав, що в термінах навчання в країнах Європи є відмінності. Так, в Англії звичайний термін навчання коливається від двох років (прискорена програма) до трьох-чотирьох років, у Нідерландах, Франції, Чехії та Албанії – три роки, в Румунії – від трьох до чотирьох років. В Англії як основа багатьох ініціатив уряду та за допомогою Національної програми “Фізична активність молоді, здоров'я та позитивного розвитку” здійснюється професійна підготовка високомотивованих майбутніх учителів фізичної культури, яким потрібні навички в галузі керівництва в фізичній культурі та юнацького

спорту. Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні спеціальних курсів професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Список використаної літератури

1. Academy of Sports and Physical Training [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aefs.edu.al/>.
2. Afinsky universitet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.phed.uoa.gr/main.php?menu=2&page=researchers2>.
3. Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroeducation.net/euro/ro019017.htm>.
4. Charles University in Prague [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.cuni.cz/UK-1584.html>.
5. East Stroudsburg University [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www4.esu.edu/academics/majors2/programs/pete/pete.cfm>.
6. Katholieke Universiteit Leuven Training [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.kuleuven.be/>.
7. London Metropolitan University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.londonmet.ac.uk/ug-prospectus/courses-11-12/sports-science-physical-education.cfm>.
8. Manchester Metropolitan University [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.mmu.ac.uk/study/undergraduate/courses/9349/>.
9. National Academy of Physical Education and Sports [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ccebd.co.uk/ceed/un/rom/ro010.htm>.
10. Sheffield Hallam University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.shu.ac.uk/prospectus/course/739/>.
11. Universitatea de Vest din Timisoara [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uvt.ro/en/academic/faculties/sport/>.
12. University College Plymouth St Mark & St John [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucpmarjon.ac.uk/courses/courses/coursesearchbysubjectarea/sportoutdoorcoachingandpe/>.
13. University of Wolver Hampton [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://courses.wlv.ac.uk/course.asp?code=SR004H01UVU>.
14. Univerzita Palackého v Olomouci [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ftk.upol.cz/>.
15. University of Wolverhampton [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wlv.ac.uk/>.

Захарина Е.А. Опыт профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в странах Европы

В статье охарактеризована и рассмотрена деятельность основных высших учебных заведений Европы, в которых осуществляется подготовка будущих учителей физической культуры. Определены основные дисциплины, которые изучают студенты за рубежом. Приведены сроки обучения в бакалаврате и магистратуре.

Ключевые слова: бакалавр, магистр, профессиональная подготовка, будущие учителя физической культуры.

Zakharina E. Experience in training future teachers of physical culture in Europe

The article described and reviewed the activities of the major universities of Europe in which the preparation of future teachers of physical culture is carried out. The basic disciplines of students studying abroad are determined. The following terms of education at the bachelor course and master's degree are represented.

Key words: bachelor, master, training, future teachers of physical culture.